לוח ומראה מקום בית אלקים הוא בית שני

למצוא דברי חפץ את תבנית המשכן ואת כל כליו הכל מיד ה' משכיל רשום בכתב אמת נמצאו בתלמוד ופירושיו ראשונים ואחרונים ז"ל כאשר נרשם בלוח זה :

א הר הבית ת"ק על ת"ק ומצד דרום שבו מקום פנוי יותר על שאר צדדים ומן המזרח הוא יותר על מן צפון ומערב ומן צפון הוא יותר על מן מערב (פ"ק דמסכת מדות משנה ג' ורפ"ב) :

ב שער חומת הר הבית מצד מזרח ועליו היה מצוייר שושן הבירה ע"כ נקרא שער שושן (שם) :

ג שער חומת הר הבית מצפון נקרא שער טדי ולא היה משמש כלום רק למי שאירע לו קרי בלילה מן הכהנים העובדים יצא דרך שם (שם בצאתו דבור) :

ד שער חומת הר הבית ממערב נקרא שער קיפונוס משמש כניסה ויציאה (שם) :

ה שני שערי חומת הר הבית מדרום נקרא שערי חולדה ע"ש שרוב העם נכנסין ויוצאין דרך שם כמ"ש האזינו יושבי חלד (שם) :

ו ישיבת סנהדרי קטנה על פתח שער הבית המזרחי ולפניהן יושבין ג' שורות של כ"ג כ"ג בני אדם (סנהדרין דף לו) :

ז סורג גבוה עשרה טפחים סביב העזרה כולה ובו י"ג פרצות כנגד י"ג שערים (פ"ב משנה ג') :

ח החיל הוא מקום פנוי סביב העזרה בין הסורג ובין חומת העזרה ורחבו י' אמה ובו י"ב מעלה מן הסורג עד שער העזרה המזרחי גובה רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה (מדות פ"ב מ"ג כלים פ"א משנה ח') :

ט שער העזרה המזרחי בו נכנסין לעזרת נשים ולשאר עזרות אורך כל העזרות ממזרח למערב קפ"ז אמה ורחבה מצפון לדרום קל"ה אמה (מדות פ"ה משנה א') :

י עזרת נשים קל"ה על קל"ה ובד' מקצעות ד' חצירות נקראו לשכות של מ' מ' אמה ארכם ורוחבם כ' (שם פ"ב משנה ה') :

יא [א] לשכת העצים למערכה לאותו יום (שם) :

יב לשכת הנזירים ששם בשלו שלמיהן ושרפו שערותיהן תחת הדוד (שם) :

יג לשכת מצורעים שם גלחו שערותיהן (שם) :

יד לשכת בית שמנים למנורה ולמנחות (שם) :

טו סנהדרי קטנה שניה יושבת על פתח עזרת ישראל כחצי גורן עגולה ולפניהם יושבין ג' שורות של כ"ג כ"ג (סנהדרין דף לו) :

טז שתי לשכות תחת עזרת ישראל בארץ אשר שם נותנין הלוים כנורותיהם שם למדו מעשי ניגון ופתחם פתוחות לעזרת נשים (מדות פ"ב משנה ו') :

יז שער נקנור בו נכנסין לעזרת ישראל מעזרת נשים עולין דרך ט"ו מעלות רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה (שם ופ"ק משנה ד') :

יח עזרת ישראל ארכו מצפון לדרום קפ"ז אמה ורחבו ממזרח למערב י"א אמה (פ"ב משנה ו) :

יט שתי לשכות מב' צידי השער הימיני נקרא לשכת פנחס המלביש והשמאלי לשכת עושי חביתין (פ"א מ"ד) :

כ מקום דוכן הכהנים ובו ג' מעלות של חצי חצי אמה (פ"ב מ"ו) :

כא [ב] לשכת א) המלח מחילה תחת עזרת כהנים ופתחו פתוח לעזרת ישראל (שם פ"ה מ"ג) :

כב לשכת בית המדיחין פתוח ללשכת המלח ולשכת בית הפרוה ובו היה מסיבה לעלות לגג בית הפרוה (שם) :

כג לשכת בית הפרוה ששם מולחין עורות קדשים ועל גגו היה בית טבילה לכ"ג ביוה"כ (שם) :

כד בית המטבחים ובו ח' עמודים נקראו ננסין אשר בכ"א מהן היה ג' אונקלאות של ברזל (שם) :

כה שמנה שולחנות לפני בית המטבחים ועליהן היו מדיחין הקרביים (שם) :

כו כ"ד טבעות שבהן מכניסין צוארי קרבנות בשעת שחיטה (שם) :

כז מזבח החיצון ארכו ל"ב ורחבו ל"ב זהו יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד עלה אמה וכנס אמה זהו גובה היסוד עלה ה' אמה וכנס אמה זהו הסובב שהיא ל' על ל' עלה ג' וכנס אמה נמצא כ"ח על כ"ח מקום הקרנות של כל א' וא' אמה על אמה נמצא בין הקרנות כ"ו על כ"ו מקום הלוך רגלי הכהנים אמה סביב נמצא גוף המערכה כ"ד על כ"ד וקרן דרומי מערבי היה בו שני פיות לניסוך המים והיין ותפוח היה באמצע המזבח (ריש פ"ג) :

כח כבש המזבח ארכו ל"ב מדרום לצפון על רוחב ט"ז ואויר מעט היה בין הכבש למזבח שלא יגע בו וממנו יוצאין שני כבשים קטנים א' ממזרח מגיע לסובב וא' ממערב מגיע ליסוד. ובמערבו היה חלון ורבובה היה נקראת ששם היו נותנין עופות שנפסלו עד שיעבור צורתן ומכותל העזרה הדרומי עד הכבש היה ח' אמה. (פ"ס דזבחים דף נד. מדות פ"ג מ"ג) :

כט עזרת כהנים ארכו מצפון לדרום קל"ה אמה ורחבו ממזרח למערב י"א אמה והכסדראות היה שם סביב הכותלים (מדות פ"ב מ"ג) :

ל מקום שנתנוס שם דישון מזבח החיצון והפנימי ומוראות העוף רחוק ממזרח הכבש ג' טפחים (תמיד דף כח) :

לא כיור המזבח וכנו ובו שנים עשר דדים כדי שירחצו י"ב כהנים בפ"א והבור אצלו שמוקעין אותו בלילה ומושבם בין האולם ומזבח שניהם משוכים כלפי דרום (מדות פ"ג מ"ו) :

לב המחתה שמדשנין בה המזבח נתונה בין הכבש למזבח ממערב :

לג טבלה של שיש שבו קבוע טבעת ושם פירחי כהונה יורדין לשיתין (מדות פ"ג משנה ג') :

לד שני שלחנות במערב הכבש א' של שיש וא' של כסף על של שיש נותנים איברים וחלבים ועל של כסף נותנין כלי שרת של כסף (שקלים פ"ו משנה ד' ה') :

לה י"ב מעלה מן המזבח לאולם בתוך כ"ב אמה שמן המזבח לאולם דהיינו מן המזבח ולמעלה לצד מערב היה קרקע שלה שוה ג' אמות ולמעלה מהם היה ג' מעלות רום כ"א מהם חצי אמה ושלחה אמה. ולמעלה מהם מעלה א' רומו חצי אמה ושלחה ג' אמות וזהו נקרא רובד ולמעלה ממנו ב' מעלות רום כ"א חצי אמה ושלחה ג' אמות ונקרא ג"כ רובד ולמעלה ממנו ד' מעלות רום כ"א חצי אמה ושלחה אמה ולמעלה ממנו מעלה אחת רומה חצי אמה ושלחה ד' אמות נקרא ג"כ רובד נמצא לפ"ז קרקע אולם השער גבוה מקרקע מקום המזבח ששה אמות (מדות פ"ג משנה ו') :

לו אולם הבית ארכו מצפון לדרום ע' אמה ורחבו ממזרח למערב י"א אמה ושני שולחנות א' של שיש וא' של כסף בפתחו להניח עליו לחם הפנים ביציאתו ובכניסתו (סוף פ"ד) :

לז פתחו של אולם לא היה בו דלתות רק פרוכת ורחבו היה כ' וגובהו מ' ועליו היה מצויירים ה' קורות נקראו מלתירלאות זה למעלה מזה ולמי נעשה ועובי כתלו היה ה' אמות (מדות פ"ג מ"ג) :

לח בית החליפות היו פתוחות לאולם מצפון ומדרומו ששם גנזו הסכינים שנפגמו ובכ"א מהם פשפש פתוח במקצוע לעזרה ומדת כ"א מבית החליפות מצפון לדרום ט"ו אמה ורחבו כרוחב אולם נמצא אורך האולם בין הכל מאה אמה (שם פ"ד מ"ז) :

לט חלול זה נקרא מצד צפון מסיבה ע"ש שהיה מסבב דרך שם כל אחורי ההיכל והתאים ומצד דרום נקרא בית הורדות המים כי שם יזילו דרך צינורות כל מי גשמי גגות היכל (שם) :

מ חמשה עשר תאים מצפון ההיכל דהיינו ג"פ חמשה ע"ג חמשה וכן מדרום ההיכל והתא אשר במקצוע מזרחי צפוני וכן במקצוע מזרחי דרומי יש לו חמשה פתחים דהיינו פתח למסיבה ופתח ממנו לתא שני וא' לתא שעל גביו וא' לאולם וא' להיכל וכן הוא מצד דרום אך שם היה הפתח להיכל סגור תמיד (שם) :

מא פתח ההיכל רוחבו י' וגבהו כ' ועובי כתלו שם. ההיכל ארכו ממזרח למערב ארבעים ורוחבו עשרים מצפון לדרום (רפ"ד וסופו) :

מב טבלה של שיש מרובעת מימין הנכנס מונחת בארץ ליטול מתחתיו עפר לסוטה (מדות פ"ב משנה ב') :

מג מזבח הזהב עומד באמצע בין שולחן והמנורה משוך כלפי חוץ ככתוב בתורת משה :

מד המנורה עומדת בדרום ההיכל ולפניה אבן ובו ג' מעלות שעליו היה עומד הכהן ומיטיב הנרות ועליו היה מניח המיטיב את כוז הזהב ואת הפתילות (תמיד פ"ג מ"ט) :

מה שולחן הזהב בצפון ההיכל ועליו היה מונח לחם הפנים קשותיו ומנקיותיו ככתוב בתורה :

מו שני כני זהב שעליהם היה מניח כ"ג ביוה"כ דם הפר ודם השעיר בצאתו מן ק"ק (יומא פ"ה משנה ד') :

מז אמה טרקסין. והיה בו שני פרוכות עובי כ"א מהן טפחו וחלול ביניהם ב) ג' טפחים (שם)

מח בית קדשי הקדשים ארכו ורחבו כ' על כ' ואבן שתיה היה באמצעו אשר עליו היה מונח הארון (מדות ספ"ד) :

מט ג' תאים ממערב ההיכל ובית קדשי הקדשים וכן ג' על גביהן וב' על גבי גביהן בין הכל ח' ולול היה פתוח בתא האמצעי וממנו פתחים לשאר תאים מצידיו וכן פתח לתא שעל גביו (שם וכגרסת רש"י ותוספות וסמ"ג) :

נ י"א אמה שאחורי בית הכפורת עד חומת העזרה (רפ"ה) :

נא לשכת בית המוקד ובו שני שערים אחד פתוח לחיל ואחד לעזרה ובו ד' לשכות בד' מקצעות וטבלה היה שם וטבעת היה קבוע בו ותחתיו היו מפתחות העזרה של זהב תלויה בשלשלאות (פ"ק משנה ט') :

נב לשכה ששם גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצו מלכות יונים וחול היה (שם מ"ו) :

נג לשכה ששם אפו לחם הפנים וקודש היה (שם) :

נד [ג] לשכת בית המוקד ומשם ירדו לבית הטבילה במסילה תחת הבירה ומדורות היו שם וחול היה (שם) :

נה לשכת הטלאים קודש היה (שם) :

נו שער הקרבן (פ"ק משנה ה' וספ"ב) :

נז שער הניצוץ וכמין אכסדרה היה ועליו עלייה שעמדו שם השומרים ומן החיל עלו לשם במדרגה (פ"ק משנה ה') :

נח שער הדלק מכניסין דרך שער זה עצים למערכה (שם משנה ד') :

נט שער ג) הקרבן (פ"ק משנה ד') :

ס [ד] לשכת ד) הגולה שבו היה בור מים שעשו בני הגולה לספק מים לכל עזרה (פ"ה מ"ד) :

סא לשכת העץ ונקרא ג"כ לשכות פרהדרין של כ"ג (שם) :

סב לשכת הגזית שבו יושבין סנהדרי גדולה כחצי גורן עגולה בחצי החול אשר בו ולפניהם ג' שורות של כ"ג כ"ג ופתוח היה לחול ולקודש (שם) :

סג עליות בית אבטינס (יומא דף יט) :

סד שער המים משם הביאו מים בחג לנסך על גבי המזבח (פ"ק משנה ד') :

הגהות הגאון מו"ה וואלף באסקאוויטץ ז"ל.

א) בשלשה לשכות אלו המסומנים כ"א כ"ב וכ"ג. שהם לשכת המלח ולשכת המדיחין ולשכת בית הפרווה שהעמידן המצייר הזה בצפון ולשכת הגולה ולשכת העץ ולשכת הגזית שמסומנים ס' ס"א וס"ב. שהעמידן בדרום המצייר הזה. הנה הוא לפי הנוסחא הכתובה במשניות של הש"ס הזה על סוף מס' מדות אבל התי"ט במס' מדות פרק ה' משנה ג' וד' כבר הכה על קדקד גירסא זו. והביא הגירס' מהופכת והוכיח כן מגמ' דיומא ומדברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל. ודו"ק: ב) נ"ל ו' טפחים: ג) נ"ל שער הבכורות פ"ק משנה ד' וסוף פרק שני: ד) ע"ל סי' כ"א כ"ב וכ"ג. שכתבתי בשם התי"ט שיש כאן טעות והיפך הסי' שהכתובים בדרום נ"ל בצפון והכתובים בצפון נ"ל בדרום ודו"ק:

הגהות הגאון מו"ה יעקב עמדין זצ"ל.

[א] נ"ב בחול סנהדרי גדולה ובודאי היתה שם בשבתות וי"ט לשכה מתוקנת להם: [ב] נ"ב בלשכות אלו בדרום היו ולמטה בעזרת ישראל מקומם: [ג] נ"ב זה הציור של לשכות בית המוקד משובש אלא למטה כנגד העזרה שאין מקומם אלא בתים בהר ועוד הבית בחול למטה בעזרה ומהמקום שכנגד ההיכל אינו קרוי עזרה אלא בית החליפות ושם לא היו בניינים והיא שבתים בהיכל צר מאחוריו: [ד] נ"ב גם אלו הלשכות הוצגו שלא במקומן האמיתי ונתהפכו מצד אל צד כי בצפון היו מלמטה בעזרה המחולקת כמ"ש למעלה :